

Lapset ja nuoret sosiaalisen median käyttäjinä

Jarno Saarinen
vanhempi konstaapeli

Nettipoliisitoiminta

- Alkoi syyskuussa 2008 IRC-Galleriassa
- Uudenlainen mahdollisuus ottaa yhteys poliisiin matalalla kynnyksellä
- Helsingissä kolme poliisia täysipäiväisesti
 - Muualla maassa n. 40 kpl nettipoliiseja, jotka tekevät tätä työtä oman toimensa ohella, eli käyttävät työajastaan 10-50 % nettipoliisitoimintaan.
- **Roolit:**
 - Täysipäiväiset nettipoliisit (vain Helsingissä)
 - Nettilähipoliisit (Pääpaino lähipoliisitoiminnassa, mutta käyttävät somea työkaluna)

Nettipoliisitoiminta

- **Roolit (jatkoa):**
 - Somepoliisit, jotka tekevät päätyönään esim. järjestyspoliisin tai rikostutkijan töitä, mutta käyttävät somea apunaan
 - Laitosten profiilit (voivat olla pr-painoitteisia, mutta myös informaation lähteitä)
- **Näkyvät profiilit luovat turvallisuudentunnetta nettiin**
- **Tukee ja tehostaa muuta poliisitoimintaa**
 - Vähentää esitutkinnan tarvetta

Nettipoliisin toimenkuva

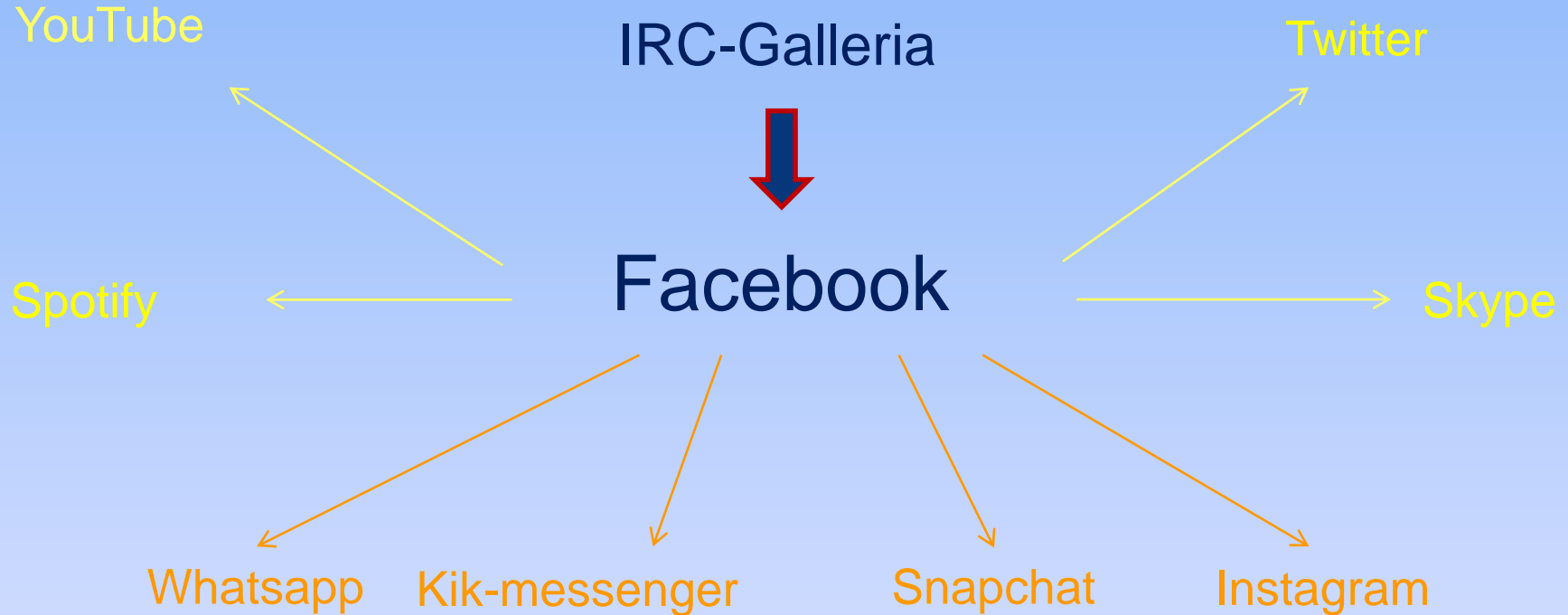
- **Vastaa ihmisiltä saapuviin viesteihin**
 - Lähinnä vain Facebookin tai sähköpostin kautta tulevat viestit
 - Pääsääntöisesti vain nettirikoksiin liittyvät viestit
 - Aiemmin oli oma nettipoliisin sähköpostilaatikko, mutta ajanpuutteen vuoksi se oli suljettava
- **Antaa virka-apua (oman laitoksen) tutkintayksikölle**
- **Puuttuu akuutisti erilaisiin netissä ilmeneviin ongelmiin**
 - Kiusaamistapaukset, seksuaalirikokset, viharikokset jne.
- **Osallistuu nettikeskusteluihin**

Nettipoliisin toimenkuva

- Kirjoittaa päivityksiä ja blogikirjoituksia
 - Lähinnä valistuksellinen aspekti
- Pitää luentoja
 - Osin pidetään vapaa-ajalla
- Antaa medialle haastatteluja
- Tavoitteena rikosten ennalta ehkäiseminen
- **Huom! Ei suorita esitutkintaa** kuin hyvin rajatuissa tapauksissa!

Nuoret netissä ja muissa palveluissa

Kehitys (karkeasti) SOMEn puolella

Nuoret netissä ja muissa palveluissa

- Nuorille todellisuus ei ole kaksikulotteinen, kuten aikuisille – virtuaali- ja reaali maailma ovat kiinni toisissaan
 - Eri palveluissa olevat profiilit ovat osa identiteettiä
 - Ryhmät, joihin nuoret kuuluvat eri palveluissa profiloivat nuorta ja merkitsevät heille enemmän kuin aikuisille
- Nuoret ovat mielellään esillä ja antavat itsestään auliisti tietoja sekä jakavat kuvia
 - Jos et ole erilaisissa palveluissa, et ole olemassa
 - Etenkin tytöt pönkittävät itsetuntoaan itsestä jaetuista kuvista saatavilla kehuilla

Nuoret netissä ja muissa palveluissa

- Nuoret jakavat aiempaa helpommin myös alastonkuvia itsestään
 - Pääsääntöisesti tietenkin poika-/tyttöystävälle
 - Ongelmia syntyy, kun suhde loppuu -> kuva saattaa päätyä vääriin käsiin
 - Kuvaa edelleen levittävät eivät ymmärrä seurauksia, eivätkä välttämättä edes sitä, että syyllistyvät rikokseen
- Esilläolo altistaa myös kritiikille, jopa kiusaamiselle, johon ei ole valmistauduttu
 - Nuoren itsetunto ei kestä arvostelua kuten aikuisen

Nettikiusaaminen ja kiusaamisrikokset

Sananvapaus

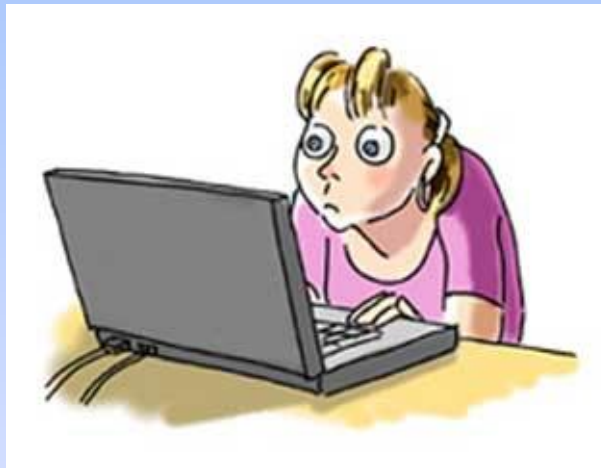
Laiton uhkaus

Kunnianloukkaus

*Haista sinäkin saa**nan runk**ri v***u!!!*

*Saa**na, mä tapan sut!!!*

ku eiks tuo oo vaa jtn mielipiteen ilmaisua tai miten se ny sanotaa??

Nettikiusaaminen

- Jatkuvaa asiatonta käytöstä tiettyä henkilöä/tiettyjä henkilöitä kohtaan
- Ei ole sidottu aikaan eikä paikkaan
- Kiusaaja usein tuttu henkilö (joko koulusta tai harrastuksista)
- Nettikiusaaminen on usein osa laajempaa kiusaamiskokonaisuutta
- On omiaan aiheuttamaan suurta kärsimystä

Nettikiusaaminen

- Nettikiusaaminen poikkeaa muusta kiusaamisesta siten, että paha mieltä aiheuttava teksti/kuva tms. on mahdollisesti monenkin ihmisen nähtävillä jatkuvasti
 - Tekee unohtamisen vaikeammaksi
- Netin luonteesta johtuvia muita ongelmia
 - Väärinymmärryksen mahdollisuus paljon suurempi kuin kasvotusten käytävässä keskustelussa
 - Lumivyöryilmiö yleinen (harmittavan usein liittyy tulkintavirheisiin)

Nettikiusaamistapoja

- **Loukkaavat ja uhkaavat viestit**
 - Yksityisesti, tietyn ryhmän sisällä tai julkisesti lähetetyt loukkaukset/uhkaukset
 - Kiusaamista "ruoditaan" ja suunnitellaan julkisesti -> painetta, pelkoa ja häpeää uhrille
- **Loukkaavat kuvat, kuvamuokkaukset ja pilkkavideot**
- **Feikkiprofiilit**
 - Joko luodaan kiusattavavasta valeprofiili johonkin palveluun, jossa mahdollisesti mm. noloja kuvia, joita kommentoidaan, tai sitten luodaan itselle valeprofiili, jolla kirjoitetaan loukkaavia viestejä.

Kunnianloukkaus

- Valheellinen tieto tai vihjaus toisesta siten, että teko on omiaan aiheuttamaan vahinkoa tai kärsimystä loukatulle (ent. herjaus)
- Toisen halventaminen (ent. solvaus)
- Kunnianloukkauksen osalta monia eri tekemuotoja ja raja välillä häilyvä
 - Loukkauksen kohteen tulee olla yksilöitävissä ja tunnistettavissa
 - Tahallisuusvaatimus – herjaustahallisuus puuttuu, jos tekijällä on vahvoja perusteita tai todennäköisiä syitä pitää totena esittämänsä väite tai vihjaus
 - Astuu itse areenalle
 - Vastaa suunsoittoon suunsoitolla

Kunnianloukkaus

- Toista halventavakin arvostelu voi olla rankaisematonta, jos sen kohteena on tämän menettely tietyillä julkisen toiminnan alueilla
 - Poliitikassa, elinkeinoelämässä, julkisessa virassa tai tehtävässä, tieteessä, taiteessa taikka näihin rinnastettavassa julkisessa toiminnassa
- Anonyymien loukkaaminen

Esimerkkitapaus nettikiusaamisesta

- Huhtikuussa 2014 13-vuotias tyttö kuvasi videon, jossa hän houkutteli 17-vuotiaan kehitysvammaisen pojan vetämään housut alas, ja näyttämään sukupuolielimensä.
- Tämän jälkeen tyttö levitti videota Whatsappissa, josta se levisi edelleen todella laajasti
- Juttua tutkittiin nimikkeillä kunnianloukkaus ja sukupuolisiveellisyyttä loukkaavan kuvan levittäminen
 - Mielestäni törkeä tekomuoto kunnianloukkauksesta
- Osapuolet sopivat jutun

Esimerkkitapaus nettikiusaamisesta

- Jos juttua ei olisi saatu soviteltua, ei tyttö olisi ollut ikänsä vuoksi rikosoikeudellisessa vastuussa, mutta korvausvelvollinen kyllä, eli todennäköisesti olisi joutunut maksamaan korvauksia kehitysvammaiselle pojalle

➤ Tarinan opetus:

Missään nimessä ei kannata julkaista materiaalia, joka loukkaa jotain henkilöä. Ei edes läpällä! Et koskaan voi tietää, mikä julkaisu leviää hallitsemattomasti netissä tai somen eri palveluissa, joka pahimmillaan saattaa johtaa myös julkaisijan vaikeuksiin. Kannattaa aina miettiä, haluaisiko itse olla toisen asemassa ennen kuin julkaisee yhtään mitään kenestäkään.

Yksityiselämää loukkaava tiedon levittäminen

- Totuudenmukainen, yksityiselämää koskeva tieto, vihjaus tai kuva, joka levitetään joukkotiedotusvälineessä tai muutoin lukuisten saataville
- Yksityiselämän piiri: seurustelu, perhe-elämä, terveydentila, sukupuolinen suuntautuminen jne.
 - Pääministerin sukupuolielämä ja intiimit tapahtumat: KKO 2010:39

Laiton uhkaus

- Uhkaus on mielikuvan herättämistä pahasta, jonka uhkaaja itse tai jonkun toisen välityksellä aikoo toteuttaa ja myös kykenee toteuttamaan
- Rangaistavuus ei edellytä, että rikos, jolla uhataan, kohdistuisi uhattuun henkilöön
 - Voi kohdistua myös puolisoon, lapseen tai muuten läheiseen henkilöön
 - Sen sijaan täysin ulkopuoliseen kohdistettavasta rikoksesta kertominen ei täytä tunnusmerkistöä
- Rangaistavaa on vain henk.koht. turvallisuuteen tai omaisuuteen kohdistuvalla rikoksella uhkaaminen

Laiton uhkaus

- Rangaistavuus edellyttää, että uhatulla on perusteltu syy pelätä vakavaa vaaraa henk.koht. turvallisuudelle tai omaisuudelle
 - Mitä todennäköisemmältä rikos uhatun näkökulmasta vaikuttaa, sitä vähäisempi se voi olla (pahoinpitely vs. tappo)
 - Ei siis edellytä uhrin todella pelkäävän – perusteltu syy pelkäämiseen riittää
- Netissä tapahtuneen laittoman uhkauksen tulkinta -> tekijän ”huolellisuusvastuu” (myös koulu-uhat)
 - Kasvotusten annetun uhkauksen todenperäisyyttä on helpompi tulkita kuin netissä tehdyn uhkauksen

Vainoaminen

- Toistuvaa uhkailua, seuraamista, tarkkailua, yhteyden ottamista
- Riittää, että teko on omiaan aiheuttamaan vainotussa pelkoa tai ahdistusta
 - Ei siis välttämättä vaadi sitä, että uhri on todellisuudessa ahdistunut
- Sopii esim. koulukiusaamistapauksiin, jotka ovat systemaattisia ja pitkään jatkuneita

Nettipoliisin toiminta kiusaamisrikoksissa

- Poliisiprofiilit saavat matalalla kynnyksellä ilmoituksia
- Asianomistajan yhteydenoton jälkeen ollaan yhteydessä kiusaajaan
- Jos näyttö on ilmeinen tai kiusaaja myöntää tekonsa, ja tapaus on selkeä, annetaan huomautus kiusaajalle.
- Mahdollisesti ilmoitus myös vanhemmille (harvoin)

Nettipoliisin toiminta kiusaamisrikoksissa

- Vaihtoehtoisesti muita neuvoja edetä asiassa:
esim. rikosilmoitus oman paikkakunnan poliisille
- Akuutti puuttuminen vähentää varsinaisen esitutkinnan tarvetta
- Kiusaamisen loppumisesta saatu paljon positiivista palautetta
- Materiaalin poistaminen sivustojen ylläpitojen kautta – ei aina välttämättä kovin yksinkertaista
 - Esim. Facebook poistaa kohtuullisen nopeasti
 - Materiaalin poisto riippuu toisinaan myös sen maan lainsäädännöstä, jossa palvelin sijaitsee

Muita netin vaaroja

Lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö

○ Teon tunnusmerkistö täyttyy, jos

- on sukupuoliyhteydessä alle 16-vuotiaan kanssa
- koskettelemalla tai muulla tavoin tekee alle 16-vuotiaalle seksuaalisen teon, joka on omiaan vahingoittamaan hänen kehitystään
- saa hänet ryhtymään yllä mainittuun tekoon
- Tunnusmerkistö ei täyty, jos osapuolten iässä tai henkisessä ja ruumiillisessa kypsytydessä ei ole suurta eroa, vaikka toinen olisikin alle 16-vuotias
- Myös alle 18-vuotiaiden kohdalla, jos kyseessä on lapsen vanhempi tai siihen rinnastettava henkilö, joka asuu lapsen kanssa samassa taloudessa
- Edellyttää tahallisuutta, eli jos ei tiedä toisen ikää, mutta käytös, ulkonäkö ja muut seikat huomioiden on perusteltua uskoa toisen olevan 16-vuotias tai vanhempi, ei teosta voida tuomita rangaistukseen.

Lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö netissä

- Jos aikuinen lähettää viestin, jossa on jotain seksuaalisväritteistä tekstiä
 - Ei väliä, onko viesti yksityinen vai yleisessä keskustelussa lähetetty, jos aikuinen tietää ikäsi tai voi sen jollain tavalla päätellä
 - Reaaliaikaista tai myöhemmin luettavaksi tarkoitettu viestittely
- Jos aikuinen lähettää esim. kuvan sukupuolielimestään
- Jos aikuinen lähettää videon, jossa harrastetaan seksiä
- Jos saat tällaisen viestin, ehdottomasti ilmoitus vanhemmille, tai vähintään jollekin aikuiselle (opettaja, nettipoliisi, kaverin äiti/isä...)

Muita rikosnimikkeitä

- **Törkeä lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö**
 - Tulee kyseeseen netin osalta yleensä vain silloin, kun teko johtanut fyysiseen tapaamiseen ja sukupuoliyhteyteen
 - Etänä tehtynä esim. sellainen teko, jossa aikuinen katselee web-kamerayhteydellä, kun toisessa päässä aikuinen ja lapsi harrastavat seksiä
- **Lapsen houkuttelemisen seksuaalisiin tarkoituksiin**
 - Pykälän tarkoituksena oli puuttua netissä tapahtuvaan lasten seksuaaliseen häirintään
 - ei olennaista hyötyä tulkintaongelmien vuoksi

Muita rikosnimikkeitä

- **Seksuaalipalvelujen ostaminen nuorelta**
 - Vastikkeen (raha, alkoholi, vaatteet jne.) tarjoaminen seksuaalisia tekoja tai sukupuoliyhteyttä vastaan. **Suojaikäraja poikkeuksellisesti 18!**
- **Pakottaminen seksuaaliseen tekoon**
 - Teon tulee tapahtua joko väkivallalla tai uhkauksella
 - Ei edellytä sukupuoliyhteyttä, vaan pelkkä *seksuaalinen teko* riittää
 - Soveltuu myös aikuisten välisiin tekoihin

Nettipoliisin toiminta seksuaalirikoksissa

- Emme itse suorita esitutkintaa tällaisissa asioissa, joten toiminta rajoittuu alustavaan puhutteluun sekä neuvontaan – tarvittaessa myös rikosilmoituksen tekoon.
- Normaalista poikkeavaa, että nuori itse ilmoittaa rikoksesta, eikä kenelläkään muulla vielä tietoa asiasta
- Jos näyttöä ei ole riittävästi aloittaa esitutkintaa, huomautetaan henkilöä ja muistutetaan suojaikärajasta
- Ei rikosta, mutta tarve lastensuojelullisiin toimenpiteisiin esim. liian paljastava kuvamateriaali itsestään.

Muita vaaroja/yleisiä ohjeita

- Netissä ja somessa voi helposti esittää jotain muuta kuin todellisuudessa on, joten kannattaa pitää ainakin mahdollisena tätä vaihtoehtoa, jos jotain epäilyttävää ilmenee
 - Itse suosin *ankkateoriaa* – osuu riittävän tarkasti oikeaan, eikä ainakaan itse kärsi vahinkoa
- Kuvien ja muun materiaalin julkaisussa kannattaa olla tarkkana, koska itsestä viattomalta tuntuva juttu saattaa loukata jotain pahastikin. Kannattaa aina miettiä edes hieman myös seurauksia, kun julkaisee jotain, ja etenkin sitä, kestääkö ne seuraukset.

Muita vaaroja/yleisiä ohjeita

- Hyvät tavat kunniaan, eli asiallisuus, kohteliaisuus ja ymmärtäväisyys ovat tärkeitä hyveitä nettikeskusteluissa.
- Netissä(kään) ei kannata provosoida, provosoitua eikä suurennella asioita
- Huumorintaju on hyvin tärkeä asia, ja sitä pitäisi löytyä, jos meinaa netissä selvittää. Itselle nauramisen taito on varsin tärkeä ominaisuus.

POLIISI
HELSINKI

Älä väittele typerän ihmisen kanssa, koska ensin hän vetää sinut tasolleen, ja lopulta voittaa sinut kokemuksensa turvin.

Mark Twain

WWW.POLIISI.FI/NETTIPOLIISI